

TEMETTUAT KAYITLARINA GÖRE AKŞEHİR SANCAĞI İŞHAKLI KAZASINA BAĞLI MANDIRA KARYESİNİN SOSYO-EKONOMİK DURUMU

Sıdika BOYACI¹
Şakir TURAN²

Öz

Osmanlı Devleti'nin gelir kaynaklarının en önemlisi vergilerdir. 1839 Tanzimat'ın ilanı ile yeni düzenlemeler getirilen alanların biri de vergiler olmuştur. Sade bir hale getirilmiş ve miktarları ve türleri belirlemek için temettü sayımları yapılmıştır. Sayım kayıtlarının tutulduğu temettuat defterleri bölgenin mal, mülk, hayvan, arazi, emlak ve yaşayan bütün insanların mal varlıklarını içermektedir.

Bu çalışmada Konya vilayetine bağlı Akşehir Sancağı'na tabi olan İshaklı Kazası Mandıra Karyesi'nin sosyo-ekonomik durumu temettuat kayıtları ışığında incelenmektedir. İncelemeler neticesinde; hane reis isimleri, meslekleri, ödediği vergi türleri, gelir giderleri ve mal varlıkları kayıtlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İshaklı, Mandıra Karyesi, ekonomik durum, vergi, gelir düzeyi.

SOCIO-ECONOMIC SITUATION OF THE DAIRY STAFF OF İSHAKLI DISTRICT OF AKŞEHİR SANJAK ACCORDING TO DIVIDEND RECORDS

Abstract

The Ottoman Empire's most important source of income was taxes. With the declaration of the 1839 Tanzimat, one area where new regulations were brought was taxes. They have been simplified, and dividend counts have been made to determine the amounts and types. The dividend books, in which the census records are kept, contain the property, animals, land, real estate, and assets of all people living in the region.

This study examines the socio-economic status of the dairy village of Ishaklı town, which is subject to the Akşehir sanjak of Konya province, in light of dividend records. The investigations obtained the names of the heads of households, their occupations, the types of taxes they paid, their income expenses, and their assets.

Key Words: İshaklı, Mandıra, economic situation, tax, income rate.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, sidika.boyaci0@ogr.dpu.edu.tr.

ORCID: 0000-0002-4805-8733

² Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, sakir.turan@dpu.edu.tr. ORCID: 0000-0002-6584-2618

Giriş

1. Akşehir'in Tarihi

İlk Çağ'dan itibaren yerleşim yeri olma özelliğini taşıyan Akşehir, doğu yönüne gidebilmek için kıymetli bir güzergâh üzerinde olduğu bilinen bir şehirdir (Bahar, 2013). Tymbrion, Philomelium, Akşar, Ahşar, Sehr-i Beyza ya da Belde-i Beyza olarak isimlendirilmektedir. (Yavuzylmaz; Karakök, 2016) Coğrafi olarak Sultan Dağları eteğinde Akşehir Gölü'nün 8 km güneyinde bulunana kent Konya vilayetine bağlıdır. Frigya ve Kapadokya arasında işlek bir yol üzerinde yer almaktadır. Başlangıcı Sart olup Ninova'ya uzanan Kral Yolu ticaret yolunu da geçtiği bir yerleşim yeridir. (Darkot, 1997).

Akşehir Bizans Dönemi'nin önemli bir bölümünde İstanbul'dan doğuya geçiş için kullanılırken, bu imparatorluğun son evrelerinde Suriye'ye gidiş yolunun en önemli güzergahı olarak karşımıza çıkmaktadır. İmparator Ramanos'un bu güzergahı kullanıp Suriye'ye geçtiği bilinmektedir. Ortaçağ'da I. Haçlı ordusu da Sultan Dağları'nın güneyine yönelmiştir. Zira ordu mevcut su kaynaklarının I. Kılıçarslan tarafından zehirlenmesi ihtimali dolayısıyla bu yolu güvenli bulmamıştır. Alman İmparatoru Frederic Barbaros'un kuzey yolunu tercih ederek Akşehir ovasına girmiş olduğu ve Kilikya'ya kadar zorluklarla karşılaştığı bilinmektedir (Yurdakul, 2011). Selçuklu dönemine gelindiğinde ise Konya-İstanbul güzergahı için hem Akşehir hem de İshaklı önemli bir mevki olarak görülmektedir.

1466 tarihine kadar Karamanoğlu ve Osmanlı arasında el değiştiren Akşehir'in (Erdoğan, 1990), fiziki olarak yapılanması Anadolu Selçuklu ve Karamanoğulları döneminde oluşmaya başlamış ve Osmanlı döneminde ilerlemeye devam etmiştir (Korkmaz, 2019). 1465 yılında Osmanlı tarafından alınması ile idari yapısının değişmediği bilinmektedir (Erdoğan, 1990). Akşehir'in Osmanlı vezirlerine tımar olarak verilmiş olduğu da bilinmektedir. Sevr anlaşmasıyla kısa süreli de olsa İtalyanlar tarafından işgal edilen kent, Kurtuluş Savaşı'nda ise Batı Cephesi Karargahı olarak kullanılmıştır (Yavuzylmaz; Karakök, 2016).

Osmanlı döneminde Anadolu, Suriye, Mısır, Arabistan, Rumeli ve Balkan ülkelerine giden yolların başlangıç yeri İstanbul'dur. Başkent İstanbul'dan Anadolu ve Rumeli'ye sağ, sol ve orta kol olarak üç kol şeklinde dağılan bir yol sistemi uygulanmaktadır (Armağan, 1990). Bu yolların birbirleri ile bağlantıları tali yollar aracılığıyla sağlanmaktadır. Akşehir Anadolu sağ kol üzerinde bulunmaktadır. Bu güzergâh Üsküdar, Gebze, Eskişehir, Akşehir, Konya, Adana, Antakya yolu ile Halep ve Şam güzergahını takip etmekte olan hac yoludur.

Akşehir hem konumu hem de bünyesindeki eserler açısından önemli bir yere sahip olmuş ve önemini korumuştur. Birçok seyyahın da uğradığı bir kent olmuştur (Yavuzylmaz; Karakök, 2016). Akşehir, tarihin her döneminde yaşanmış olaylara mekân olmuş bir kent olma özelliğine de sahiptir. Bununla birlikte ticaret gibi önemli bir toplumsal faaliyetin de içerisinde yer alması bakımından değer kazanmıştır.

1.1. Temettuat Kavramı

Kar etmek anlamına gelen temettü kelimesi Arapça kökenlidir. Çoğul hali olan temettüat ise karlar, kazançlar anlamında kullanılmaktadır (Devellioğlu, 1996). Temettüat, temettü vergisi olarak tüccar ve esnafın senelik kazancı üzerinden alınan vergi kayıtlarıdır (Pakalın, 1993).

1839 Tanzimatın ilanı ile tebaanın sosyal, hukuki ve mali olarak eşit kabul edilmesi, o zamana kadar ocaklık olarak devlete temin edilen mükellefiyetleri sona erdirmiştir. Bunun yerini tek bir verginin ödenmesi almıştır. Verginin alınabilmesi içinse tebaanın gelirinin bilinmesi gerekmiştir. Tebaanın geliri kapsamında, vergi görevlileri gözetiminde bütün mal mülk ve hayvanları içeren temettü sayımları yapılmaya başlanmıştır. Böylece 1840 yılı itibariyle vergiler tespit edilerek köy ve mahallelerin ödeyecekleri miktarlar belirli hale gelmiştir (Kolay, 2016).

Sayımlar hanelere göre kayıt altına alınmaktaydı ve bunlarda hane sahibinin ismi unvanı ve mesleği yer alırdı. Kayıt altına alınan diğer bilgiler; menkul ve gayrimenkul servet, kişinin ekili veya nadasa bırakılmış tarla, bahçe, bağ ve çayırıların dönüm miktarları bulunmaktadır. Kira ile tutulan veya kiraya verilen toprakların dönüm olarak miktarı, kimden kiralandığı veya kime kiraya verildiğinin kayıtları mevcuttur. Hane sahibinin küçük ve büyükbaş hayvanlarının cins ve miktarı ile değirmen, dükkan, boyahane, debbağhane, kışlak vb. gayrimenkul servetin sayısı ve birim büyüklükleri de bu kayıtlarda yer almaktadır (Yükçü ve Fidan ve Soysal, 2013).

Ayrıntılı bir şekilde kayıt altına alınmış olan temettüat tahrirleri Tanzimat'ın kapsama alanına giren topraklarda gerçekleştirilmiş olup, genel olarak H.1260-1261/M.1844-1845'li yıllarda tutulmuştur. Temettüat Defterleri, içindeki malumatlar esas tutularak alfabetik olarak kaza ve eyaletlere ayrılmıştır (Tunç, 2018). Kayıtlarda yer verilen bilgiler, bölgenin sosyo-ekonomik durumunu ayrıntılarıyla inceleme imkânını sunmaktadır.

2. Temettüat Kayıtlarına Göre Mandıra Karyesi'nin Sosyo-Ekonomik Durumu

İncelemesi yapılan belgeler Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan ML.VRD.TMT.d.10107 numaralı kayıtlardır. Mandıra Karyesi 'ne ait veriler 4 sayfa halinde taranmıştır. Sayfa numaraları sonradan eklenmiş olup 2 numaradan başlamaktadır. Bu kayıtlara göre Mandıra Karyesi 18 haneden oluşmaktadır. Temettuat kayıtları usulüne göre yalnızca hane sahibinin ismine ulaşabilmekteyiz. Bu nedenle nüfus miktarı tahminen belirlenebilmektedir. Nüfusun 90 kişi olabileceği tahmin edilmektedir.

Her hane, numarası ile aynı rakam kullanılarak belirtilmiştir. Belge “Konya eyaletinde havi olduğu kazalardan İshaklı kazasına tabi Mandıra karyesinde mukim ahali-yi İslam'ın emlak ve arazi ve temettuat müfredat defteridir.” cümlesiyle başlamaktadır (BOA, ML, 10107, 1845) . Hane sahibinin isminin üst kısmında mesleği, vergi-yi mahsusa miktarı, aşar rüsumu, zirai ürünlerinin miktarları yer almaktadır. İsmnin altındaki kısımda ise sahip olduğu büyükbaş, küçükbaş ve binek hayvanları, tarla ve bahçe miktarları ve varsa arı kovanı miktarları yer almaktadır.

2.1. Aile ve Hane Reisi İsimleri

Tablo 1. Aile ve Hane Reisi İsimleri

Aile İsimleri	Hane sayısı	Hane Reisi İsimleri	Sayı
Ali Oğlu	2	Ali	2
Mehmed Oğlu	2	Mehmed	3
Ömer Oğlu	3	Halil	2
Ahmed Oğlu	2	Hüseyin	2
İbrahim Oğlu	1	İbrahim	3
İbiş Oğlu	2	Osman	2
Kara Muslu Oğlu	2	Murad	1
Hüseyin Oğlu	1	Mustafa	1
Mustafa Oğlu	1	Hasan	1
Kel Ömer Oğlu	1	Ahmed	1
Çaylı Mehmed Oğlu	1		

Aile isimleri hanelerin tamamında “oğlu” ibaresi ile birlikte zikredilmiştir. En çok ismi bulunan aile Ömer oğlu ailesi olup 3 hane sahibi bu aileye mensuptur. Diğer ailelere bakıldığında Ali oğlu, Mehmed oğlu, Ahmed oğlu, İbiş oğlu ve Kara Muslu oğlu aileleri ikişer kez zikredilmiştir. Birer kez ise İbrahim oğlu, Hüseyin oğlu, Mustafa oğlu, Kel Ömer oğlu ve çaylı Mehmed oğlu aileleri yer almaktadır. Hane reisleri isimlerinde en çok kullanılan isim Mehmed ve İbrahim'dir. Lakap kullanılmış olan ailelerde bulunmaktadır. Kullanılan lakaplar; Kara, Kel ve Çaylı olarak yer alır.

2.2. Hane Reislerinin Meslek Bilgileri

Tablo 2. Meslek ve Ek Gelir Meslekleri

Hane / No	Hane sahibi	Mesleği	Ek Gelir Mesleği
1	Ali Oğlu Ahmed	Ziraat Erbabı	Tüccar
2	Mehmed Oğlu Ali	Ziraat Erbabı	
3	Mehmed Oğlu Halil		
4	Ali Oğlu Hacı Mustafa	Ziraat Erbabı	Tüccar
5	Ömer Oğlu Halil	Ziraat Erbabı	
6	Ahmed Oğlu Hüseyin	Ziraat Erbabı	
7	İbrahim Oğlu Osman	Ziraat Erbabı	Çoban
8	İbiş Oğlu Osman	Ziraat Erbabı	
9	İbiş Oğlu Hüseyin	Ziraat Erbabı	
10	Kara Muslu Oğlu Murad	Ziraat Erbabı	
11	Hüseyin Oğlu Osman	Ziraat Erbabı	
12	Ahmed Oğlu Mustafa	Ziraat Erbabı	
13	Ömer Oğlu Hasan	Ziraat Erbabı	
14	Ömer Oğlu İbrahim	Ziraat Erbabı	
15	Mustafa Oğlu İbrahim	Ziraat Erbabı	
16	Kara Muslu Oğlu Ahmed	Ziraat Erbabı	Irgat
17	Kel Ömer Oğlu Mehmed	Ziraat Erbabı	
18	Çaylı Mehmed Oğlu Mehmed	Ziraat Erbabı	Irgat

Karyede bulunanlar hakkında ulaştığımız diğer bir bilgi ise meslekleri hakkındadır. Bu bilgiler karye sakinlerinin sosyo-ekonomik durumunu açıklayabilmek için büyük bir öneme sahiptir. Bazı hanelerle ilgili kayıtlarda tek meslek yer alırken bazılarında ek gelir mesleklerine de yer verilmiştir. Tablo 2’den de anlaşılabacağı üzere tüccarlık, çobanlık ve ırgatlık karyede ek gelir meslek grupları içinde sayılmıştır. 1 numaralı hane sahibi Ali oğlu Ahmed ve 4 numaralı hane sahibi Ali oğlu Hacı Mustafa’nın ek gelir meslekleri tüccarlıktır (BOA, ML, 10107, 1845). 7 numaralı hane sahibi İbrahim oğlu Osman’ın ek gelir mesleği çobanlıktır (BOA, ML, 10107, 1845). 16 numaralı hane sahibi Kara Muslu oğlu Ahmed’in (BOA, ML, 10107, 1845) ve 18 numaralı hane sahibi Çaylı Mehmed oğlu Mehmed’in ek gelir mesleği ırgatlıktır (BOA, ML, 10107, 1845).

2.3. Zirai Faaliyetler

Tablo 3. *Hane Sahiplerinin Dönüm Cinsinden Tarla Kayıtları*

Hane / No	Hane Sahibi	Mesleği	Mezru tarla	Gayri Mezru Tarla	Bahçe	Toplam
1	Ali Oğlu Ahmed	Ziraat Erbabı	20	20	2	42
2	Mehmed Oğlu Ali	Ziraat Erbabı	8	7		15
3	Mehmed Oğlu Halil					
4	Ali Oğlu Hacı Mustafa	Ziraat Erbabı	250	25	2	277
5	Ömer Oğlu Halil	Ziraat Erbabı	8	7		15
6	Ahmed Oğlu Hüseyin	Ziraat Erbabı	5	5		10
7	İbrahim Oğlu Osman	Ziraat Erbabı		37		37
8	İbiş Oğlu Osman	Ziraat Erbabı	7	8		15
9	İbiş Oğlu Hüseyin	Ziraat Erbabı	10	10		20
10	Kara Muslu Oğlu Murad	Ziraat Erbabı	10	10		20
11	Hüseyin Oğlu Osman	Ziraat Erbabı	13	5		18
12	Ahmed Oğlu Mustafa	Ziraat Erbabı	10	10		10
13	Ömer Oğlu Hasan	Ziraat Erbabı	10	10	1	21
14	Ömer Oğlu İbrahim	Ziraat Erbabı	7	7		14
15	Mustafa Oğlu İbrahim	Ziraat Erbabı	10	7		17
16	Kara Muslu Oğlu Ahmed	Ziraat Erbabı	10	10	0.5	20, 5
17	Kel Ömer Oğlu Mehmed	Ziraat Erbabı	10	10		20
18	Çaylı Mehmed Oğlu Mehmed	Ziraat Erbabı		5		5

Tablo 4. Yetiştirilen Tarım Ürünleri

Hane / No	Hane Sahibi	Buğday	Afyon	Haşhaş	Arpa
1	Ali Oğlu Ahmed	5	280	5	6
2	Mehmed Oğlu Ali	2	220	6	
3	Mehmed Oğlu Halil				
4	Ali Oğlu Hacı Mustafa	2	120	2	6
5	Ömer Oğlu Halil	2	80	2	4
6	Ahmed Oğlu Hüseyin	2			3
7	İbrahim Oğlu Osman				
8	İbiş Oğlu Osman	1	80	2	4
9	İbiş Oğlu Hüseyin	2			4
10	Kara Muslu Oğlu Murad	2	80	2	5
11	Hüseyin Oğlu Osman	1	80	2	1
12	Ahmed Oğlu Mustafa	2	80	2	3
13	Ömer Oğlu Hasan	2	160	4	2
14	Ömer Oğlu İbrahim	1			2
15	Mustafa Oğlu İbrahim	5	160	4	5
16	Kara Muslu Oğlu Ahmed	2			2
17	Kel Ömer Oğlu Mehmed	3	80	2	2
18	Çaylı Mehmed Oğlu Mehmed				

Hanelerin her birine ait olan tarla, bağ ve bahçe miktarları dönüm olarak belgede yer almaktadır. Buna göre karyede bağ sahibi kimse bulunmamaktadır. 3 numaralı hane sahibi Mehmed oğlu Halil haricindeki her hane sahibine ait tarlalar mevcuttur. Sadece Ali oğlu Ahmed, Ali oğlu Hacı Mustafa, Ömer oğlu Hasan ve Kara Muslu oğlu Mehmed'in bahçeleri vardır. Aynı ailedeki Ali oğlu Hacı Mustafa'nın bahçe miktarları da birbirine eşittir (Bkz. Tablo 3).

Tarla kayıtları iki grup halindedir: Mezru tarla ve gayri mezru tarla. Bunlar zirai faaliyetin durumunun anlaşılabilmesi için önemlidir. Mezru tarla diğerine oranla daha fazla görülmektedir. 4 numaralı hane sahibi Ali oğlu Hacı Mustafa'ya ait olan 250 dönümlük tarla mezru tarlalar arasında en büyük olanıdır (BOA, ML, 10107, 1845). 7 numaralı ve 18 numaralı hanelerin mezru tarlası bulunmamaktadır. 18 numaralı hanenin yalnızca gayri mezru tarlası bulunmaktadır. En fazla gayri mezru tarlaya sahip hane ise 7 numaralı hanedir (BOA, ML, 10107, 1845; Bkz. Tablo 3)

Bir hane hariç tamamı ziraat erbabı olan karyede yetiştirilmekte olan tarım ürünleri buğday, arpa, afyon ve haşhaştır. Miktarlar karşılaştırıldığında afyon birinci sıradadır. Hiçbir tarım ürünü bilgisi bulunmayanlar, 3 numaralı, 7 numaralı ve 18 numaralı hanelerdir. 6 numaralı, 9 numaralı, 14 numaralı ve 16 numaralı haneler yalnızca buğday ve arpa yetiştirmektedir. Bunların dışındaki haneler dört ürünü de yetiştirmiştir (Bkz. Tablo 4)

2.4. Hayvancılık Faaliyetleri

Tablo 5. Büyükbaş Hayvanlar

Hane / No	Sağman Manda	Danası	Dügesi	Manda Öküzü	Sağman İnek	Danası	Dügesi	D.öllenmiş Manda	Danası	Dügesi	Öküz	Döllenmiş İnek	Danası	Dügesi	İnek Danası
1	4			6	4										
2	1			3	3	2		2	2						
3															
4	3		4	6	8			1			2	3	2	3	
5	1	2		2								2			2
6				2	2										
7					1										
8	1		2		2		1				3				
9	1	1		2											
10	1	2			1						2				
11					1			2	1	2	2				
12	1		1	2											
13	3	1	1	2	1										
14	1		1		2		1				1				
15	2	2		2	2						2				
16	3			2	2										
17	1				1	1					2				
18	2		2				1								

Sosyo-ekonomik durum için önemli faktörlerden bir diğeri ise hayvancılık faaliyetleridir. Büyükbaş, küçükbaş ve binek hayvancılığın yanında arı kovanı verileri de incelenen belgelerde yer almaktadır. Belgelerin yazımında her hayvan türünün yan yana yazılmasına dikkat edildiği görülmektedir. Genel yazıma bakıldığında büyükbaşların öncelikli olarak yazıldıkları görülmektedir. En fazla hayvan yetiştiriciliği de büyükbaşta görülmektedir. Küçükbaş ve binek hayvancılık miktarı oldukça azdır.

Hayvancılık faaliyetlerinde en çok büyükbaş hayvancılık görülmektedir. Bu türde hayvana sahip olanlar arasında en fazlası, 4 numaralı haneye aittir. En fazla beslenen hayvan ise sağman manda ve inektir. En fazla sağman inek sahibi olan 4 numaralı hanede 8 adet inek bulunmaktadır (Bkz. Tablo 5). Kayıtlarda hayvanların yavruları da ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır. Sağman mandanın danası ve dügesi, sağman ineğin danası ve dügesi, döllenmiş mandanın ve ineğin danası ve dügesi ile inek danası belgelerde yer almaktadır. Bunların arasında 11 adet bulunan sağman manda dügesi en fazla miktara sahip olanıdır. Hiç büyükbaş hayvanı olmayan hane bulunmaması dikkat çekmekle birlikte, 7 numaralı hanenin yalnızca 1 sağman ineğe sahip olduğu görülmektedir. Bu bilgi de bu hanenin karye içerisindeki en düşük miktarda küçükbaş hayvana sahip olduğunu göstermektedir. (Bkz. Tablo 5).

Tablo 6. Küçükbaş Hayvanlar

Hane / No	Hane Sahibi	Kuzu	Oğlak	Sağman Ağnam	Döllenmiş Ağnam	Sağman Keçi	Döllenmiş Keçi
1	Ali oğlu Ahmed	30	8	50	40	10	
2	Mehmed oğlu Ali						
3	Mehmed oğlu Halil						
4	Ali oğlu Hacı Mustafa	12		20	100	5	3

Küçükbaş hayvancılığın karye içerisindeki her hanede bulunmadığı görölmektedir. Yalnızca 2 hanenin, yani 1 ve 4 numaralı hanelerin küçükbaş hayvanlara sahip olduğu görölmektedir. Miktarı en fazla olarak belirtilen hayvan ise 100 baş olarak kayıt altına alınan döllenmiş ağnamdır (Bkz. Tablo 6).Karyedeki insanların genellikle büyükbaş hayvancılıkla uğraştıkları görölmektedir. Yük ve binek hayvancılığı ise küçükbaş hayvancılık gibi az miktarda karşımıza çıkmaktadır (Bkz. Tablo 6 ve Tablo 7)

Tablo 7. Yük ve Binek Hayvanları

Hane / No	Hane Sahibi	Merkep	Dişi Merkep	Kısarak	Döllenmiş Kısarak
1	Ali Oğlu Ahmed				1
2	Mehmed Oğlu Ali	2	1		
3	Mehmed Oğlu Halil				
4	Ali Oğlu Hacı Mustafa	2	2	1	
5	Ömer Oğlu Halil		2	2	
6	Ahmed Oğlu Hüseyin	1			
7	İbrahim Oğlu Osman				
8	İbiş Oğlu Osman				
9	İbiş Oğlu Hüseyin				
10	Kara Muslu Oğlu Murad			Yok	
11	Hüseyin Oğlu Osman	1			
12	Ahmed Oğlu Mustafa	1			
13	Ömer Oğlu Hasan	1			
14	Ömer Oğlu İbrahim				
15	Mustafa Oğlu İbrahim		1		
16	Kara Muslu Oğlu Ahmed		3		1
17	Kel Ömer Oğlu Mehmed				
18	Çaylı Mehmedoğlu Mehmed	1			

Yük ve binek hayvanlara en çok 4 numaralı hane sahiptir. 3 numaralı, 7 numaralı, 8 numaralı, 9 numaralı, 14 numaralı ve 17 numaralı hanelerde hiç binek hayvanı bulunmamaktadır. 10 numaralı hane sahibinin ise kısarak cinsi kaydı bulunmasına rağmen adet bilgisine ulaşıl原因amıştır.

Arı kovanı bulunan aileler de bulunmaktadır. En fazla arı kovanına sahip olan 15 numaralı hane sahibi Mustafa oğlu İbrahim'dir. 8 numaralı, 13 numaralı ve 16 numaralı hanelerde ise birer adet bulunmaktadır (Bkz. Tablo 8)

Tablo 8. Arı Kovanı Sayısı ve Gelirleri

Hane / No	Hane Sahibi	Kovan Adedi	Yıllık Hasılatı
5	Ömer Oğlu Halil	5	100
8	İbiş Oğlu Osman	1	
12	Ahmed Oğlu Mustafa	2	40
13	Ömer Oğlu Hasan	1	40
15	Mustafa Oğlu İbrahim	6	120
16	Kara Muslu Oğlu Ahmed	1	20
17	Kel Ömer Oğlu Mehmed	2	40

Hayvan gelirlerini karşılaştırdığımızda en fazla gelirin büyükbaştan geldiği görülmektedir. Miktar olarak 4 numaralı hane birinci sıradayken gelir olarak 1 numaralı hane ilk sıradadır. Toplam gelire de 1 numaralı hane birinci sıradadır. En az gelire sahip olan ise 7 numaralı hane sahibidir (Bkz. Tablo 9).

2.5. Hayvancılık Faaliyetlerinden Elde Edilen Gelirler

Tablo 9. Hayvancılık Gelirleri

Hane/ No	Büyükbaş Hayvan Toplamı		Küçükbaş Hayvan Toplamı		Yük ve Binek Hayvan Toplamı		Hayvan Gelirleri (kuruş)
	Sayı	Hasılat	Sayı	Hasılat	Sayı	Hasılat	
1	14	360	138	440	1		800
2	13	120			3		120
3							
4	32	300	140	356	6		656
5	9	60			4	30	90
6	4	60			1		60
7	1	30					30
8	9	120					120
9	4	60					60
10	6	90					90
11	8	150			1		150
12	4	60			1		60
13	8	210			1		210
14	6	120					120
15	11	240			1		240
16	7	180			4		180
17	5	90					90
18	5	120			1		120
TOPLAM	146	2370	278	796	24	30	3196

2.6. Vergi Miktarı Bilgileri

Tablo 10. Vergi Miktarları

Hane / No	Hane Sahibi	Vergi-yü Mahsusa	Aşar Rüşumu	Tahminen Temettuat	Toplam
1	Ali oğlu Ahmed	300	181,5	2580	481,5
2	Mehmed oğlu Ali	180	88,5	620	285,5
3	Mehmed oğlu Halil			300	
4	Ali oğlu Hacı Mustafa	300	121	3370	421
5	Ömer oğlu Halil	180	76,5	760	256
6	Ahmed oğlu Hüseyin	126	35	410	161
7	İbrahim oğlu Osman	44		180	44
8	İbiş oğlu Osman	35	56,5	515	91,5
9	İbiş oğlu Hüseyin	30	40	460	70
10	Kara Muslu oğlu Murad	50	71,5	625	121,5
11	Hüseyin oğlu Osman	50	41,5	395	91,5
12	Ahmed oğlu Mustafa	130	25, 5	245	155,5
13	Ömer oğlu Hasan	180	86,5	730	266,5
14	Ömer oğlu İbrahim	50	20	320	70
15	Mustafa oğlu İbrahim	195	139,5	1290	334,5
16	Kara Muslu oğlu Ahmed	180	32	800	212
17	Kel Ömer oğlu Mehmed	136	70,5	620	206
18	Çaylı Mehmed oğlu Mehmed				

Belgelerde ulaştığımız son bilgiler ise vergi miktarlarıyla ilgilidir. Bunlar üç şekilde karşımıza çıkmaktadır. Vergi-yi mahsusa, Aşar rüşumu ve tahminen temettuat şeklinde zikredilmektedir. Her bir işlem defter üzerinde yapılarak toplam şeklinde yazılmıştır. Tahminen temettuatı en yüksek olan 3370 oranı ile Hacı Mustafa'nın sahibi olduğu 4 numaralı hanedir. En az olan ise 180 oranlı İbrahim Oğlu Osman'ın sahibi olduğu 7 numaralı hanedir. En fazla miktardaki vergi-yi mahsusayı 300 oranları ile 1 numaralı hane sahibi Ali Oğlu Ahmed ve 4 numaralı hane sahibi Ali Oğlu Hacı Mustafa ödemiştir. En fazla aşar rüşumunu da 181,5 oranıyla 1 numaralı hane sahibi Ali Oğlu Ahmed ödemiştir (Bkz. Tablo 10)

3. Sonuç

Çalışmamızda incelediğimiz belgeler ışığında görmekteyiz ki; Mandıra karyesi ziraat erbabı ailelerin yaşadığı bir karyedir. Zirai ürünlerden arpa, buğday, afyon ve haşhaş yetiştiriciliği yapılmaktadır. Ek gelir mesleği gerçekleştiren hane sahipleri de bulunur. Tüccarlık, çobanlık ve ırgatlık olmak üzere üç farklı ek gelir mesleği bulunmaktadır. Hayvancılık faaliyetlerine bakıldığında ise büyükbaş, küçükbaş ve binek hayvancılığı yapılmakta olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. En yoğun gerçekleştiren hayvancılık faaliyetinin ise büyükbaş hayvancılığı olduğu görülmektedir. 18 hanelik küçük bir karye olmasına rağmen arı yetiştiriciliği faaliyeti de gerçekleştirmektedir.

Meslekler incelendiğinde ekseriyetle ziraat erbabı olduğu bilinse de hayvancılık faaliyetlerinin de karyenin ekonomisine katkısının büyük miktarda olduğu görülmektedir. 146 büyükbaş, 278 küçükbaş ve 24 adet yük ve binek hayvanı bulunmaktadır. Toplamda 448 adet olan hayvanlardan

elde edilen gelir 3196 kuruş olarak hesaplanmıştır. Karye içerisinde yalnızca 2 hanenin küçükbaş hayvancılık ile uğraştığı göz önüne alındığında bu hayvancılık türünün miktar olarak oranı daha fazla olmaktadır. Karyenin tamamına yayılmış bir faaliyet olmadığı görülse de küçükbaş hayvancılık ekonomik bir değere sahiptir. Bunun yanında arıcılık faaliyeti de bulunan karye, sosyo-ekonomik açıdan hane sayısına göre oldukça verimli ve çeşitli sektörlerde faaliyet göstermektedir. Gelir vergilerine bakıldığında da ekonomik düzeyinin iyi bir durumda olduğu anlaşılabilmektedir.

Belgelerin yapısı dolayısıyla da geniş yelpazeli bir ürün çeşidine sahip olduğu ilk bakışta görülmektedir. El ile tutulmuş olan yararlanmış olduğumuz belgeler, ayrıntılı bir şekilde nizami olarak yazılmaktadır. Vergiler, bilgileri yanlarına hangi vergi olduğu yazılarak alt alta toplam şeklinde yazılmıştır. Çalışmamız içerisindeki tablolar şeklinde hazırlanan veriler belgelerde yazılı bulunan işlem sonuçlarına yer verilerek hazırlanmıştır. Vergilerin kayıtları tutulurken herhangi bir işlem hatasına rastlanmamıştır.

Kaynakça

BOA, ML.VRD.TMT.d.10107

Armağan, A.L., (2000). XVIII. Yüzyılda hac yolu güzergahı ve menziller. *Osmanlı Araştırmaları* içinde (C. 20, ss. 73-118). İstanbul.

Bahar, H.,(1996). Akşehir. *Konya Ansiklopedisi* içinde (C.1, ss. 153-183). Konya.

Darkot, B, (1997). Akşehir. *MİA* içinde (C.1, ss. 277-278), Eskişehir.

Devellioğlu, F., (1996). *Temettü'-Temettüat*. Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat, On Üçüncü Baskı. Ankara, 1073

Erdoğan, M.A.,(1990). Akşehir Sancağındaki Dirliklerin III. Murat Devrindeki Durumu ve 1583/991 Tarihli Akşehir Sancağı İcmal Defteri. *Osmanlı Tarih Araştırmaları Merkezi (OTAM) Dergisi*, 1(1)128-161

Kolay, A., (2016). XIX. Yüzyıl Ortalarında Çekmeköy’de Nüfus ve Meslek Bilgileri, I. Çekmeköy Sempozyumu Bildiriler Kitabı (22-23 Ekim 2016) içinde (ss. 45-69), İstanbul.

Korkmaz, G., (2019). *Temettuat defterine göre Akşehir Kazasına bağlı Gürnes, Çakırlar, Eğrigöz, Yahsiyan Orta Bermende Karyelerinin sosyo-ekonomik durumu*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya

Pakalın M. Z.,(1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. 3, İstanbul.

Tunç, R., (2018) *Nüfus ve temettuat defterlerine göre Beşkonak Nahiyesi ve Işıklar Karyesinin sosyo-ekonomik durumu (1844-1845)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Yurdakul, İ., (2011). *1835 Tarihli Temettuat defterlerine göre bazı mahallelerinin sosyo-ekonomik yapısı*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya

Yükçü S. ve Fidancı N. ve Soysal U., (2013). Osmanlı Devleti’nde temettuat defterleri’nin önemi ve vergisel açıdan değerlendirilmesi: Tire Kazası örneği. 3. *BMAC Konferansı (19-22 Haziran 2013)* içinde (ss.171-199). İstanbul.

Yavuzılmaz, A. ve Karakök C.,(2016). Seyahatnamelerde Akşehir. *Seyahatnamelerde Konya* içinde (ss. 363-421). Konya.